

Antall ord: 3906

Den overordnede problemstillingen er om John Smith (John) kan kreve erstatning for kostnader til utbedring av undertaket og lekkasjen på til sammen 430 000 kroner av Altmuligmannen AS (Altmuligmannen) grunnet de feil som ble gjort ved oppgradering av hyttetaket.

Det er tale om feil i form av for korte blikkeslag rundt pipen og i overgangen til duken som førte til lekkasje, og at det er lagt duk som undertak istedenfor asfaltplater som var avtalt.

Avtalen mellom partene regulerer ikke adgangen til å gjøre gjeldende krav om erstatning eller andre misligholdsbeføyelser og spørsmålet må løses gjennom i lys av bakgrunnsretten.

Det følger av hvtjl. § 1 at loven gjelder "avtaler eller oppdrag om bestemte tjenester som inngås mellom tjenesteytere i deres næringsvirksomhet og forbrukere", jf. 1. ledd. Det er her klart at det er tale om en "avtale" om "bestemte tjenester".

Det følger av 4. ledd bokstav b. at "arbeid på fast eiendom" omfattes av loven. Videre gis det eksempler i 1. ledd på hva tjenesten kan være. Her går det frem at "reparasjoner, vedlikehold, ombygging mm. omfattes. I dette tilfellet er det tale om en oppgradering av taket på Smith sin hytte. Dette er klart "arbeid på fast eiendom" som faller innenfor de tjenester som er ment å omfattes.

Videre må det være klart at Altmuligmannen har inngått avtalen som "tjenesteyter i næringsvirksomhet", og at John er forbruker, jf. § 1. 1. og 2. ledd.

Lovens begrensninger i § 1. (4) b. annet setningsledd og § 2 kommer ikke på spissen.

Loven kommer etter dette til anvendelse på forholdet.

Det følger av hvtjl. § 21 at ved "mangel" kan forbrukeren "kreve erstatning etter § 28". Det følger av § 17 (1) at det foreligger en mangel dersom tjenesten ikke fører til det resultatet som er avtalt.

Altmuligmannen erkjenner at lekkasjen skyldes dem da de i tilsvaret til John sin reklamasjon av 15. april 2024 svarer at "vi påtar oss å utbedre lekkasjen". Videre erkjenner de også at duk som undertak var i strid med avtalen, og at dette skyldes en menneskelig feil.

Det er etter dette klart at det ikke er omtvistet at det foreligger mangler med ytelsen levert i forhold til det som partene avtalte i februar 2021.

Erstatning

Av § 28 følger det at "forbrukeren kan kreve erstatning for "tap" som følge av mangel. Dette gjelder likevel ikke dersom tapet skyldes "hindring" som er "utenfor tjenesteyterens kontroll" og som tjenesteyteren "ikke med rimelighet kunne forventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden" eller "unngå eller overvinne følgene av".

Leddene gir uttrykk for tjenesteyterens kontrollansvar. Vilkårene for fritak er kumulative.

Det er ingen holdepunkter for å si at det forelå noen hindring og Altmuligmannen har ikke forsøkt å godtgjøre en fritaksgrunn. Det foreligger dermed ansvarsgrunnlag, jf. § 28 (1).

Answarets omfang fastsettes etter § 30. Erstatningen skal svare til det "økonomiske tap" forbrukeren har lidt, som tjenesteyter "med rimelighet kunne ha forutsett som en mulig følge av forholdet", jf. 1. ledd.

Følgelig ligger både den feil gjort i form av for korte blikkeslag rundt pipen i overgang til duken, og at det er montert duk som undertak innenfor tjenesteyterens kontroll.

Den utførende håndverker anses etter faktum som ansatt hos Altmuligmannen og dette problematiseres ikke videre.

De to ulike manglene vil videre vurderes separat.

Spørsmålet er så om det foreligger et økonomisk tap. Dette vil først bli vurdert for duken som er montert.

John krever 400 000 kr i erstatning for utbedringskostnader knyttet til undertaket.

At loven benytter formuleringen "har hatt" betyr ikke at tapet allerede må ha materialisert seg. Formuleringen går igjen i kjøpslovgivningen generelt, og Høyesterett har klargjort at formuleringen retter seg mot "det påregnelige økonomiske tapet på kjøpers hånd, med en klargjøring av det dreier seg om det individuelle tapet hos den aktuelle part, jf. HR-2017-515-A avsnitt 27.

Isolert sett må utbedringskostnadene etter dette anses som et "økonomisk tap", ettersom summen gir uttrykk for hva det vil koste å stille undertaket i kontraktmessig stand.

Altmuligmannen anfører imidlertid at erstatning må være avskåret ettersom John sannsynligvis ikke kom til å utføre den aktuelle utbedringen av undertaket.

Erstatning for økonomisk tap som følge av mangelfull levering er ikke betinget av at kjøper har eller har sannsynliggjort at han kommer til å utbedre, kjøper står fritt til å disponere erstatningsbeløpet, jf. HR-2017-515-A avsnitt 27. Avgjørelsen gjelder avhl. § 4-14, men tilsvarende prinsipp gjelder generelt. Anførselen til Altmuligmannen fører ikke frem.

Vider anfører Altmuligmannen at de ikke under noen omstendigheter var forpliktet til å utbedre undertaket og at John derfor ikke kan kreve utbedringskostnadene for dette erstattet.

Spørsmålet blir videre om Altmuligmannen var forpliktet til å utbedre undertaket.

John krevde den 15. april 2024 utbedring av undertaket. Det følger av hvtjl. § 24 (1) at forbrukeren kan "kreve" at tjenesteyter retter mangel ved tjenesten når det kan skje "uten urimelig kostnad eller ulempe for tjenesteyteren".

Ordlyden av "urimelig" gir anvisning på en forholdsvis høy terskel. Drøftelsen må dreie seg om "kostnaden" for Altmuligmannen ettersom det ikke er anført at ytterligere "ulempe" er problematisk.

Lovteksten i seg selv gir ikke videre anvisning på hva som ligger i vilkåret. Det kan imidlertid sees hen til fkjl. § 29 (1) for ytterligere avklaring. Både hvtjl. og fkjl. § er forbrukerlover.

Fkjl. § 29 benytter vilkåret "uforholdsmessig store kostnader". Vilkåret kan gi anvisning på en noe lavere terskel enn den som følger av hvtjl. Momentene for vurderingen vil likevel være de samme.

Av bestemmelsens annet ledd som regulerer selgerens rett til å avvise både retting og omlevering om kostnadene er "uforholdsmessig store", skal det legges vekt på verdien av en mangelfri ting, og mangelens betydning.

Vederlaget for den totale oppgraderingen var på 650 000 kr som fastpris. Det kommer i etterkant frem at ved å legge duk fremfor asfaltplater ble det en økonomisk besparelse ved tjenesten på kr. 50 000.

Slik sett hadde tjenesten resultatet av tjenesten i mangelfri tilstand hatt en noe høyere verdi. Ut over dette har begge løsninger samme funksjon og det vil ikke være noe merkbar forskjell for John hva gjelder resultatet.

På bakgrunn av dette må det anses som en "urimelig kostnad" for Altmuligmannen å skulle utbedre undertaket for kr. 400 000 når dette utgjør godt over halvparten av det totale vederlaget, og den leverte tjenestens funksjon ikke er forringet av feilen.

Konklusjonen må være at Altmuligmannen ikke pliktet å utbedre undertaket.

Av hensyn til sammenheng i loven vil det fremstå urimelig overfor tjenesteyter om vedkommende ikke skal være forpliktet til å foreta utbedring, men skal måtte svare for den

totale utbedringskostnaden i form av en erstatningsutmåling etter erstatningsreglene. Ved vellykket utbedring vil et eventuelt erstatningskrav for den positive kontraktsinteressen, som dette er, være avskåret grunnet at det ikke lengre foreligger noe økonomisk tap.

Når tjenesteyter ikke er pliktig til å foreta utbedring for denne kostnad må også erstatning for denne fulle kostnad også være avskåret.

Konklusjonen er at John ikke kan kreve erstatning for kostnader til utbedring av undertaket, jf. § 28 (1), jf. § 24 (1).

Videre blir spørsmålet om John kan kreve erstatning for kostnader ved utbedring av lekkasjen.

Altmuligmannen anfører imidlertid at forpliktelsen til å utbedre lekkasjen var falt bort grunnet tiden som hadde passert, og at dette utelukket et erstatningskrav.

Spørsmålet blir om forpliktelsen om utbedring av lekkasjen er bortfalt grunnet passivitet.

Det er klart at det foreligger et alminnelig obligasjonsrettslig prinsipp om bortfall av krav ved passivitet.

Høyesterett har formulert vurderingstemaet for bortfall av passivitet til at spørsmålet må "avgjøres etter en helhetsvurdering av de konkrete omstendigheter i saksforholdet der en rekke momenter vil inngå". Sentralt står om skyldneren har hatt et særlig behov for å innrette seg på at kravet enten ikke eksisterer eller ikke blir forfulgt". Vurderingen må skje i lys av de forventninger til "gjensidig lojalitet" som avtaleforholdet har skapt, jf. HR-2020-2254-A avsnitt 56 med henvisning til HR-2018-383-A.

De to sakene har ulik innfallsvinkel på kravene, men samme vurdering benyttes uavhengig og må derfor også legges til grunn for foreliggende spørsmål.

Kravet om utbedring av lekkasjen kom først den 15. april 2024. Partene har siden den gang engasjert advokater og hatt jevnlig dialog. I Januar 2025 ga Altmuligmannen beskjed om at de anså seg ferdig med saken hva gjaldt utbedring av lekkasjen fordi det var gått så lang tid uten at de hadde fått tilgang til å utbedre. Denne beskjeden kom etter at partene hadde diskutert tvisten men ikke kommet frem til noe løsning. Det problematiske i dialogen var utbedringskostnadene for duken.

At dialogen strakk seg ut over nesten ett år kan ikke sies å ensidig skyldes John. Det at han ønsket utbedring av undertaket også og et ja til dette kan ikke umiddelbart tas til inntekt for at han ikke hadde tenkt å fastholde kravet om utbedring av lekkasjen. Kravet ble ytterligere gjentatt et flertalls ganger i dialogen mellom partene.

At dialogen strakk seg ut i tid grunnet uenighet om det andre mangelskravet kan etter dette ikke føre til at utbedringskravet for lekkasjen var frafalt og Altmuligmannen hadde dermed ikke en berettiget grunn til å "innrette seg på at kravet ikke ville bli forfulgt".

Konklusjonen er at kravet om utbedring av lekkasjen ikke var bortfalt som følge av passivitet.

Dette avskjærer altså ikke et erstatningskrav.

Det foreligger ansvarsgrunnlag, jf. § 28 (1), jf. drøftelsen over.

Spørsmålet blir videre om kostnader til utbedring av lekkasjen må anses som et "økonomisk tap".

De samme utgangspunktet som over gjelder tilsvarende.

Det må være klart at de kostnader som kreves for å rette opp i feilen som førte til lekkasje må anses som et økonomisk tap.

Videre stilles krav om adekvat årsakssammenheng gjennom at bare økonomisk tap som tjenesteyter "med rimelighet kunne ha forutsett som en mulig følge av forholdet", dekkes.

Det dreier seg her om en feil ved arbeidet med taket som har resultert i lekkasje rundt pipen. Det må være klart at et firma som driver med oppgradering av tak må forstå at en slik feil i monteringen vil kunne føre til lekkasje som vil skade bygget og dermed må utbedres.

Ansaret kan eventuelt begrenses etter § 30 (2) som gir uttrykk for tapsbegrensningsplikten, men faktum gir ikke holdepunkter for at det er krevd erstatning for eventuelle skader som følge av lekkasjen så dette problematiseres ikke ytterligere.

Konklusjonen er at John kan kreve kostnader for utbedring av lekkasjen på kr. 30 000 erstattet såfremt kravet er rettskraftig.

Foreldelse

For denne drøftelse forutsettes det at John kan kreve erstatning også for kostnader til utbedring av undertaket.

Altmuligmannen anfører imidlertid at ethvert krav som følge av mangelfull leveranse var foreldet.

At det potensielle kravet er rettskraftig er en forutsetning for å kunne fremsette krav.

Spørsmålet er etter dette om erstatningskravet er foreldet.

De to mangelen behandles her samlet under samme erstatningskrav.

Reglene om foreldelse reguleres i foreldelsesloven (fl.). Loven gjelder "fordringer på penger eller andre ytelser" når ikke annet er lovbestemt, jf. § 1(1). Et krav om erstatning er en "fordring på penger" og annet er ikke lovbestemt for den aktuelle fordring. Loven kommer etter dette til anvendelse.

Den alminnelige foreldelsesfristen er 3 år, jf. § 2.

For å ta stilling til om kravet er foreldet må fristens utgangspunkt og fristavbrudd fastsettes.

Foreldelsesfristen regnes fra "den dag da fordringshaveren tidligst har rett til å kreve å få oppfyllelse", jf. § 3 (1). For krav som oppstår ved mislighold skal fristen regnes "fra den dag da misligholdet inntreffer", jf. 2. ledd.

Bestemmelsens annet ledd må ses i lys av 1. ledd. De to leddene kan i visse tilfeller stå i et spenningsforhold med hverandre.

I dette tilfellet er det tale om to ulike mangler. Både de feil i konstruksjonen som førte til lekkasje, og at det er lagt duk istedenfor asfaltplater.

Hva gjelder at det er montert duk som undertak må sies å være en mangel som har inntrådt under utførelsen av arbeidet, og som dermed kan krav i form av misligholdsbeføyelser for allerede dagen for overtakelse.

Den feil i utførelsen som førte til lekkasje er imidlertid noe tvilsom. Sett i lys av § 3 (1) kan ordlyden tale for at fristen for foreldelse her ikke startet å løpe før lekkasjen materialiserte seg ettersom dette er tidspunktet John tidligst kunne kreve "oppfyllelse" av et erstatningskrav.

Problemstillingen er drøftet i rettspraksis.

Det følger av Rt. 2006 s. 1705 (Asker politistasjon) at fristen er objektivt bestemt og begynner å løpe selv om fordringshaver ikke har kjennskap til kravet, jf. avsnitt 41.

Videre går det frem at det også for skadevirkninger som først inntreer senere må tas utgangspunkt i "leverings- eller overtakelsestidspunktet" så sant "mangelen forelå på dette tidspunktet", jf. avsnitt 52.

Rådgivningsdommene som legger til grunn et annet tidspunkt drøftes videre, men denne linje avfeies fort ettersom de aktuelle avgjørelser, deriblant Ideal-dommen, gjelder rådgivning.

Det er i foreliggende tilfelle klart at den mangel som forårsaket lekkasje, og den mangel i form av duk som undertak forelå på ferdigstillestidspunktet den 20. mai 2021. Friststart settes til dette tidspunkt.

Stevning tas ut 5. mars 2025. Det følger av fl. § 15 at foreldelse avbrytes når fordringshaveren tar rettslgie skritt mot skyldner. Stevning er imidlertid tatt ut over 3 år etter friststart og er dermed ikke avbrutt i tide.

John anfører imidlertid at at fristen er avbrutt grunnet erkjennelse fra Altmuligmannens side.

Spørsmålet er om fristen ble avbrutt ved erkjennelse før kravet var foreldet.

Det følger av fl. § 14 at foreldelse avbrytes når "skyldneren overfor fordringshaveren "uttrykkelig" eller ved sin "handlemåte" erkjenner forpliktelsen, så som ved løfte om betaling eller ved å betale rente.

Hva som ligger i ordlyden av "uttrykkelig erkjennelse" er vanskelig å konkretisere. Vilkåret peker på en konkret vurdering av skyldnerens utsagn overfor fordringshaver.

Videre må det være erkjennelse av "forpliktelsen". Det er i dette tilfellet tale om det aktuelle erstatningskravet for de to manglene.

Det følger av HR-2023-93-A avsnitt 42 at hvorvidt det foreligger en fristavbrytende erkjennelse, vil bero på en "nærmere tolkning av skyldnerens utsagn og handlemåte".

Avgjørende er om skyldneren "positivt og noenlunde klart" må anses å ha erkjent forpliktelsen. Videre går det frem at det kreves at "skyldnerens opptreden objektivt sett oppfattes som en erkjennelse".

Altmuligmannen har formidlet at de "påtar seg å utbedre lekkasjen" et flertalls ganger. Først den 30. april 2024. Det kan etter dette sies at de erkjenner et ansvar for å utbedre denne mangelen.

Spørsmålet blir etter dette om denne erkjennelse kan sies å omfatte en erkjennelse av et erstatningskrav også.

Det går frem av HR-2023-93-A avsnitt 49 at også rekkevidden av en erkjennelse må bero på en "nærmere tolkning av skyldnerens opptreden".

Videre er skillet mellom ulike krav drøftet, herunder om en erkjennelse av ansvar for å slette en heftelse og et erstatningsansvar. Det går frem at selv om en konsekvens av å ikke oppfylle den første plikt vil være et eventuelt erstatningsansvar, er de to så kvalitativt ulike at en erkjennelse av den ene forpliktelsen ikke samtidig kan regnes som erkjennelse av den andre.

Det samme må gjelde i foreliggende sak. Å påta seg å utbedre lekkasjen kan ikke strekkes til å forstås som en erkjennelse av et eventuelt erstatningsansvar ettersom dette ytterligere krever ansvarsgrunnlag, økonomisk tap og årsakssammenheng. Hverken den skriftlige korrespondanse eller Altmuligmannens atferd kan tolkes i den utstrekning av at dette er gjort.

Følgelig foreligger det ikke erkjennelse av erstatningsansvar for mangelen som førte til lekkasje, jf. fl. § 14.

Videre kan ei heller den korrespondanse og handlemåte som forelå i forbindelse med at det ble montert duk anses som en erkjennelse. Det må være klart at Altmuligmannen anser arbeidet som et forhold som strider med avtalen, men ut over dette har de bestridt enhver form for kompensasjon for dette grunnet den enorme kostnaden.

Følgelig foreligger det ikke erkjennelse av forpliktelsen i form av erstatningsansvar for denne mangel heller, jf. § 14.

Konklusjonen er at erstatningskravet er foreldet da dette fremmes 5. mars 2025.

Som følge av dette kan John ikke kreve erstatning for utbedringskostnadene ved undertaket og lekkasjen.

Prisavslag

Krav om prisavslag vil på lik linje som erstatningskravet være foreldet, jf. fl. § 3 (2), jf. (1).

Det forutsettes at kravet ikke er foreldet.

Subsidiært krever John prisavslag beregnet til de økonomiske besparelser

Altmuligmannen hadde oppnådd ved å levere feil undertak.

Altmuligmannen erkjenner en besparelse på 50 000 kr, men anfører imidlertid at en slik besparelse ikke kan ligge til grunn for et prisavslag. Ytterligere anføres det at kravet uansett er fremsatt for sent etter enten reklamasjonsregler, eller ulovfestede passivitetsregler.

Reklamasjonsfristen vil bli behandlet først.

Det følger av hvtjl. § 22 at forbrukeren taper sin rett til å gjøre mangel gjeldende dersom tjenesteyter ikke blir "underrettet" om at mangelen påberopes "innen rimelig tid" etter at forbrukeren "oppdaget eller burde ha oppdaget mangelen".

For å sette fristens utgangspunkt må det fastslås når John "oppdaget eller burde ha oppdaget mangelen".

Ferdigstillelse av arbeidet var den 20. mai 2021. På dette tidspunkt hadde John ingen informasjon eller oppfordring til å finne ut av hvilken løsning som var valgt for undertaket.

Da han oppdaget lekkasjen og fikk rapport fra takstmann den 1. mars 2024 fikk han informasjon om denne duken. Her "oppdaget" han mangelen og dette var det tidligste tidspunktet han burde oppdaget den også.

Den 15. april reklamerte han på mangelen.

Spørsmålet er om dette er "innen rimelig tid".

Vilkåret legger opp til en konkret vurdering. Det må trekkes en parallell til fkjl. § 27 (1) som fastslår at fristen for å reklamere aldri vil være kortere enn to måneder fra det tidspunkt forbrukeren oppdaget mangelen.

Denne bestemmelsen gjelder for løsørekjøp, men tilsvarende argumentasjon benyttes i Kistebakkane avsnitt 64 om kjøp av fast eiendom hvor Høyesterett argumenterer for at fristen ikke kan være kortere enn dette for denne typen kjøp.

Kjøp av håndverkertjenester vil havne i en mellomstilling mellom løsøre og kjøp av fast eiendom. Det er imidlertid tale om ofte betydelige summer og forhold som kan være vanskelige for forbrukeren å forholde seg til. En grense på rundt 2 måneder må dermed gjelde også i foreliggende tilfelle.

Etter dette er det klart at John reklamerte i tide, jf. § 22 (1).

Videre er spørsmålet om kravet er bortfalt som følge av passivitet.

De samme utgangspunkter ligger til grunn som i drøftelsen over, hvor det sentrale må være om Altmuligmannen hadde et særlig behov eller grunn til å innrette seg på at kravet ikke blir forfulgt, jf. HR-2020-2254-A

John har siden første reklamasjon fastholdt at duken er en mangel og retter krav mot Altmuligmannen for dette, først om utbedring og senere om erstatning, subsidiært prisavslag.

Prisavslag krever ikke spesifisert reklamasjon og at John har fastholdt ved at forringelsen av balansen mellom ytelsene grunnet duken må gjenopprettes gjennom dialogen mellom partene kan ikke sies å ha vert egnet til å gi Altmuligmannen en forventning om at kravet ikke blir forfulgt.

I lys av lojalitetsplikten mellom partene kan ikke det faktum at Altmuligmannen bestred utbedring grunnet kostnadene medføre at kravet faller bort.

Følgelig er kravet ikke bortfalt grunnet passivitet.

Videre blir spørsmålet om det kan kreves prisavslag.

Forbrukeren kan ved mangel kreve prisavslag etter § 25, jf. § 21 b.

Det er klart at det foreligger en mangel, jf. over.

Det følger av § 25 (1) at om mangelen ikke rettes kan forbrukeren kreve prisavslag, såfremt han ikke avslår retting han plikter å motta. John har ikke avslått retting.

Prisavslaget skal settes til det det vil "koste forbrukeren å få mangelen rettet". Dersom kostnadene blir urimelige i forhold til mangelens betydning for forbrukeren, skal prisavslaget svare til mangelens betydning", jf. § 25 (2).

I dette tilfellet vil kostnadene for retting bli urimelige i forhold til mangelens betydning for forbrukeren, jf. tidligere drøftelse om retting.

Prisavslaget skal dermed svare til "mangelens betydning".

Ordlyden må forstås i lys av leddet for øvrig prisavslag sin funksjon som er å gjenopprette den økonomiske balansen mellom det vederlag som er ytt og den ytelse som er levert.

Ettersom utbedringskostnadene for å rette mangelen ikke kan tilkjennes må det være tale om den eventuell økonomiske betydning mangelen utgjør for selger om den skal bli stående i levert stand.

Denne forståelse har støtte i øvrig kjøpslovgivning. Av buofl. § 33 (2) går det frem at om kostnadene for retting blir urimelig høye i forhold til betydningen for forbrukeren [...] skal prisavslaget minst tilsvare det entreprenøren har spart ved å ikke levere mangelfri yting".

Selv om buofl. gjelder oppføring av fast eiendom til forskjell fra arbeid på fast eiendom gjør mange av de samme hensynene seg gjeldene og et slikt minstekrav må gjelde tilsvarende etter hvtjl. § 25 (2) under ordlyden "mangelens betydning".

Alminnelige berikelseshensyn i obligasjonsretten taler ytterligere for det samme. Skal Altmuligmannen sitte igjen med en besparelse på 50 000 etter å ha levert mangelfult vil dette være en ugrunnet berikelse.

Konklusjonen er at prisavslaget utmåles til kr. 50 000, jf. hvtjl. § 25 (2) annet punktum.

Del 2

Forsinkelsesrenteloven gjelder for pengekrav på formuerettens område, jf. § 1, og gir etter § 2

rett til å kreve forsinkelsesrenter ved betalingsmislighold.

Det følger av § 2 at fordringshaveren kan kreve forsinkelsesrente "når kravet ikke innfris ved forfall". Renten løper fra "forfallsdag" når denne er "fastsatt i forveien", og ellers fra 30 dager etter at fordringshaveren har "sendt skyldneren skriftlig påkrav" med oppfordring om å betale.

Påkrav kan sendes ved bruk av elektronisk kommunikasjon dersom skyldneren "uttrykkelig har godtatt dette", jf. 1 ledd.

Ut over at det må eksistere en kreditor med en gyldig fordring er inngangsvilkåret for å kreve forsinkelsesrenter at "kravet ikke innfris ved forfall". En følge av at kravet ikke innfris ved forfall er at pengedebitor er i mislighold.

Forsinkelsesrentesatsen er høy og fastsettes etter bestemmelsene i rentel. § 3 første ledd.

Denne høye renten opptrer dermed både som normaltapsersstatning for kreditor, prevensjon for

mislighold, og om mislighold først inntreffer, oppfylleelsespress på pengedebitor.

Denne funksjonen er begrunnelsen bak de 30 dager som skal gis pengedebitor som betalingsrom før renten begynner å løpe ved påkravstilfellene.

Ved avtalt forfall har pengedebitor kunnet forberede seg på betaling før forfall inntreffer. Ved påkrav kan debitor ha behov for tid til å skaffe midler for å betale og skal da ikke ilegges forsinkelsesrenter umiddelbart, ettersom påkrav i noen tilfeller kan komme overraskende på debitor.

De samme hensyn ligger bak kravet om "skriftlig påkrav" om ikke elektronisk påkrav er "uttrykkelig godtatt av skyldner". Forsinkelsesrentene er en belastende og streng reaksjon gitt dens høye sats. Forsendelsesrisikoen ligger på skyldneren noe som taler for en streng linje for hvordan påkrav skal formidles og et krav om samtykke for å fravike lovens hovedregel.

Forsinkelsesrentene ilegges rent objektivt om vilkårene i loven er oppfylt. Det finnes ingen fritaksmuligheter fra renteplikten på skyldnerens side ut over å betale den forpliktelsen man har.

Rentenens funksjon er sentrale for å sikre kredittvilje i samfunnet og er den mest praktiske milsigholdsbeføyelsen ved betalingsmislighold.

På kreditors side finnes det imidlertid forhold som kan frita skyldner fra renteplikten.

Det følger av rentel. § 2 (2) at det ikke skal svares forsinkelsesrenter dersom forsinkelsen er "fremkalt ved forhold på fordringshaverens side".

Leddet gir uttrykk for de tilfeller hvor det foreligger det man kaller kreditormora.

Særlig aktuelt vil dette være i situasjoner hvor kreditor urettmessig avviser et oppfyllelsesforsøk, eller der hvor kreditor unnlater å yte nødvendig medvirkning til at debitor får betalt. For sistnevnte vil kjernen være at kreditor eksempelvis ikke oppgir kontonummer eller sted for betaling.

Er kreditor i mora skal det ikke svares forsinkelsesrenter, og debitor kan bli fri forpliktelsen gjennom deponering i Norges bank, jf. deponeringslova § 1.

Samlet sett er vilkårene for forsinkelsesrenter etter rentel. § 2 presise og utformet med sikte på å ivareta forutberegnelighet for debitor.